SAMUEL REUSS

Samuel Reuss (8. 9. 1783, Istebník, časť Slovenskej Ľupče – 22. 12. 1852, Revúca), evanjelický kňaz, zakladateľ slovenského národopisu, osvietenec, historik, folklorista, zberateľ slovenských ľudových rozprávok. Študoval na gymnáziu v Ožďanoch, pôsobil ako učiteľ v Banskej Bystrici, potom v roku 1807 odišiel do Tisovca, odtiaľ v roku 1809 do Kraskova, kde pôsobil ako kňaz do roku 1812. V tom čase prišiel na evanjelickú faru do Revúcej, kde žil až do svojej smrti. V rokoch 1850 – 1852 bol administrátorom potiskej superintendencie.

V revolučných rokoch 1848 – 1849 bol označený za nebezpečného pansláva a so synom Ľudovítom a inými slovenskými národovcami postavený pred súd v Plešivci. Venoval sa histórii, mineralógii, osvete a ornitológii. Históriu Slovákov sa usiloval vysvetľovať pomocou ľudových rozprávok a povestí, ktoré ako prvý na Slovensku zapisoval a analyzoval. Na jeho podnet začala systematicky zbierať ľudové povesti aj študujúca mládež. Tak v roku 1843 vznikli rukopisy Códexy Revúcke A, B, C. Evanjelická fara v Revúcej, dom Samuela Reussa, sa stala základnou školou zberateľov ľudovej slovesnosti z radov gemerských štúrovcov. Stretávalo sa tu horlivé kolo mladíkov, ako ich charakterizoval Samuel Ormis. Tvorili ho Ján Francisci, Štefan Marko Daxner, August Horislav Škultéty, Peter Kellner-Hostinský a mnoho ďalších slovenských národovcov. Medzi nimi bol aj Pavol Dobšinský, ktorý v rokoch 1850 – 1852 robil na revúckej fare Samuelovi Reussovi tajomníka.

Samuel Reuss svojou zberateľskou činnosťou sledoval aj národnouvedomovacie tendencie a silne ovplyvnil spomínaných slovenských národovcov. Patril k najväčším bojovníkom za vzdelávanie slovenského ľudu. Mal najväčší podiel pri zakladaní slovenskej knižnice v Revúcej, ktorú založili 21. apríla 1822. Preto z úcty k jeho priekopníckej práci bola revúcka knižnica pri 170. výročí založenia slovenskej knižnice a 140. výročí úmrtia Samuela Reussa premenovaná 16. 12. 1992 na Mestskú knižnicu Samuela Reussa.

Neskôr si Samuel Reuss veľmi rýchlo uvedomoval, že maďarizácia slovenských cirkevných škôl nezadržateľne postupuje, preto začal aktivizovať Revúčanov a predstaviteľov mesta vyzýval založiť slovenské podgymnázium alebo slovenskú reálku, čoho sa však už nedožil.

Z jeho rukopisných prác, ktoré sa zachovali, treba spomenúť učebnicu pre slovenské školy *Geometria anebo Země merictvo pro dedinské školy,* ďalej rukopis *Zvyky husitské,* ako i rukopis *Zbirki z cirkevní historie Hroncův,* ktorý je bohatým prameňom pre poznávanie života horehronského ľudu a patrí k prvým slovenským etnografickým prácam.

Zdroj: Dušan Dubovský - Revúca kolíska slovenského stredného školstva